

- cessitatem, an de Jure Civili fieret verus servus ementis? & n. 15.
- 16 Verbum Sanguinolentus, positum in l. fin. C. de patr. qui fil. distrah. Quid significet.
- 17 Jure naturali non solum vendere, sed & pignori dare filios utrique parenti ob gravem necessitatem licet. Quid Jure Civili, & nostro Regio, ibid.
- 18 Utrum parentibus liceat filios vendere, aut pignori dare ex alia gravissima necessitate, præter famem, & num. seqq.
- 21 De filio clerico, ac conjugato, num possunt urgente fame, per patrem vendi, aut pignori?
- 22 Quid de emancipato? ubi, & de filia respectu matris, ibid.
- 23 Cum parens vendit filium propter necessitatem legitime, efficitur jure natura irrevocabiliter servus emptoris: non sic Jure Civili.
- 24 Parens qui filium distrahit necessitate compulsus, num possit in utroque foro acceptam reddere quantitatem, ut redimat venditum.
- 25 Divites qualiter cogi possunt ad erogandas pauperibus elemosynas, & num. 26.
- 27 Divites quando debeant in foro conscientia subvenire indigentibus, remissive.
- 28 Divites an satisfaciatur obligationi succurrendi egenis, pecuniam mutuant.
- 29 Merces vendere carius exteris, & viatoribus, quam loci incolis, minime permittitur.
- 30 Limitatur.
- 31 Quoad compellendos venditores, ut plures non vendantur ex teris, jurisdictione Ecclesiastica (ad quam cumulatim de jure spectat) consuetudine tolli poterit, si Magistratus laici negligentes non sint: & quid in praxi servetur.
- 32 Incola tempore egestatis sunt proponendi forensibus in emptione tritici ex agris oppidi sui percepti.
- 33 Habent etiam jus retractus pro victualibus extero venditis sub tempore sterilitatis, & famis.
- 34 Colonus an teneatur fructus fundi potius domino, quam extraneo vendere? & n. 35.
- 36 Emphyteuta, & vassallus num cogi possunt fructus ex re emphyteutica, vel feudali domino directi dominii vendere potius, quam aliis pro eodem pretio?
- 37 Dominus fundi ut præferatur alii fructuum emptori, idem pretium debet numerare, licet sit excessivum: quod limitatur.
- 38 Quid si civis retrahat frumentum extero venditum, an debeat pretium excessivum etiam ultra taxam reddere primo emptori? & num. 39. 40. & 41.
- 42 Religionis, ac pietatis favore ut res proprias vendat aliquis jure compelli potest.
- 43 Ecclesia an vendere compellatur favore alterius? Et an coactus vendere Religionis gratia gabellam debeat?
- 44 Propter publicam utilitatem privatus constringitur vendere res suas.
- 45 Non licet sic edificare, ut interiora monasteriorum ex privatorum adificiis prospici queant.
- 46 Si quis ingredi proprium fundum non valeat nisi per alienum, hujus dominus cogitur vendere servitutem ad transitum. De intellectu legis Si quis sepulchrum, de religiof. a sumptib. funer. remissive, ibid.
- 47 Servo alieno si legetur libertas, dominus em vendere non compellitur; secus si communis unus ex dominis libertatem concesserit.

- 48 Jure nostro Regio dominus tenetur servum Man- rum vendere ut Christianus a captivitate redimatur.
- 49 Habens domum communem, partem suam vendere constringitur, si socius in ea Ecclesiam, vel aliud adificium pium velit construere.
- 50 Propter militatem, ac decorem civitatis plura cum privatorum præjudicio jure sunt constituta.
- 51 Utrum liceat unicuique pro libito adificia civitatis, seu ades altius tollere etiam cum vicinorum incommodo? & num. 52.
- 53 Et quid jure nostro Regio.
- 54 Princeps compellere subditos potest, ut proprias ades vendant pro constructione, vel ampliatione Ecclesie, seu monasterii, sicut ob publicam utilitatem.
- 55 Principi non permittitur res subditis adimere, etiam justo pretio reddito, nisi ex rationabili causa.
- 56 Magistratus jure cives cogere valet, ut proprias ades, vel alia adificia justo pretio vendantur pro constructione Ecclesie Cathedralis, aut Parochialis, vel pro ampliatione necessaria. Quod ampliatur ad quamlibet Ecclesiam, adhuc non parochialem, num. 58.
- 57 Ubi necesse non est, quod Ecclesia adificetur, aut extendatur, nequit privatus cogi ad vendendas possessiones suas per Magistratus sed Principis desideratur auctoritas.
- 59 Limitatur si ex venditione non grave detrimentum, sed leve dominus senserit.
- 60 Ex variis causis præter jam explicitas dominus res proprias vendere compellitur, ut servum, aut ancillam, propter servitium, aut introductionem ad delinquendum.

CAPUT XIV.

Postquam jus gentium dominiorum distinctionem introduxit, l. Ex hoc jure 5. de just. & jur. quilibet in rebus suis est moderator, & arbiter, l. In re mandata 21. C. mand. ubi Barb. cum pluribus in collect. n. 2. ita ut nemo regulariter ad dispendium de illis ullo modo compelli possit. Vela differat. 17. num. 34. ubi alii. Hinc provenit, quod non liceat cogere dominium, ut vendat, etiam oblato justo, aut exorbitante pretio. Greg. Lop. in l. 3. gloss. 1. tit. 5. p. 5. Sanch. Consil. Moral. lib. 2. cap. 4. dub. 27. num. 1. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 21. num. 14. Molin. de primogen. lib. 1. cap. 26. n. 8. vers. Quod adeo, Cujac. observat. lib. 27. cap. 9. D. Frass. de Regio patron. Ind. cap. 84. num. 68. Azeved. in l. 1. n. 21. tit. 25. lib. 5. Recop. Mathienz. in ead. l. gloss. 9. n. 1. Ant. Fab. in ration. l. Imperatores, de contr. empt. Pichard. in §. Non solium, n. 10. Inst. de legat. Surd. de aliment. tit. 8. privileg. 94. num. 1. præter eos, quos congerunt Barbofa collect. l. In vitium, n. 2. C. de contr. empt. & Hermof. in d. l. 3. part. n. 1. Idem procedit in permutatione, locatione, ac cæteris contractibus. Surd. n. 2. Vela ubi sup. Nec Princeps valet, nisi ob publicam causam, subditos ad contrahendum astringere. Peregrin. de jur. fisc. lib. 6. tit. 4. n. 44. Gratian. discept. cap. 149. n. 32. Alfar. de offic. fisc. gloss. 34. n. 62. de quo perillustre habetur testimonium Reg. lib. 3. c. 21. vers. 2. de Naboth tenuente vendere Regi vineam suam.

Alit publica utilitate, vel necessitate exigente, jus privatorum cedit, qui vendere res proprias justo pretio tenentur; nam subditi, eorumque bona potestatis

restatibus publicis subsunt quantum, servata equitate, bonum commune efflagitat, Sic P. Molin. de just. & jur. disp. 341. n. 1. Ant. Gom. variar. lib. 2. cap. 2. num. 51. Gail. lib. 2. observat. 56. a num. 1. Cancr. variar. part. 1. cap. 13. num. 131. & 133. Aviles in cap. 42. Prator. verb. Varas, num. 18. D. Frass. num. 65. Surd. num. 4. Morla Empor. Tur. tit. 9. q. 1. n. 4. Cevall. comm. cont. comm. q. 906. ex num. 4. & alii plures apud Hermof. sup. num. 9. & Barbof. in d. l. In vitium, num. 3. Utilitatem publicam accipere debemus, quæ recipit ad bonum commune, ac Reipublicæ conservationem immediate, & præcisè: non quæ versatur in augmento regii gazophylacii, aut publici ærarii; nam et si hæc difcere publicè interit, quæ Reipublicæ nervi censentur, l. 1. §. In causa, de quæstion. regulariter tamen hujusmodi causa non sufficit, ut subditi contrahere compellantur, nisi in casibus jure permissis, quorum meminit Alfar. sup.

Ibi: Illud equidem præfatus.

3 Vendenti ex causa publica coacto justum pretium numerari debet, l. 2. tit. 1. p. 2. l. 3. tit. 18. part. 3. P. Molin. num. 2. Gregor. Lop. in d. l. 2. gloss. 23. Gratian. n. 28. & 29. Surd. n. 3. Cevall. num. 8. Cujac. d. cap. 9. Hermof. num. 52. & gloss. 4. num. 1. D. Frass. num. 69. Barbofa num. 14. Morla num. 8. & cum aliis prænotatur supra, lib. 2. cap. 3. num. 43. Pretium statim venditori tradendum est, qui de eo fidem habere non tenetur, nisi Republica labore pecunie egestate. Greg. Lop. sup. Barbofa n. 16. Gratian. n. 25. D. Frass. n. 66. Hermof. num. 55. & 56. Sed si ablit spes solvendi pretium ad breve tempus absque incommodo notabili venditoris, pecunia mutua exigere debet ab omnibus de civitate, ut pretium domino reddatur, qui etiam pro rata contribuet. Bobadill. cum aliis Politic. lib. 3. cap. 3. n. 18.

Ad Num. 1.

4 Si quis res ad alimenta necessarias vendendas exponat, etiam non instante eorum inopia, cogi per Magistratus poterit, ut ipsas justum pretium pendentibus distribuatur. Surd. num. 6. Aviles in cap. 17. Prator. verb. A razonables precios, num. 7. Hermof. cum aliis num. 83. Morla num. 12. Bobad. d. lib. 3. cap. 4. num. 66. Didac. Perez in l. 2. tit. 23. lib. 2. Ordinan. ad fin. vers. Tertius casus, Barbofa collect. l. 1. num. 4. C. de Episcop. Audient. Azeved. in l. 13. num. 20. tit. 9. lib. 3. Recopil. quod limitat Barbofa quoties justam excusationis causam ostenderit venditor, ut si familie cibaria conservare desideret. Ne autem per excessum pretii emptores gravari, aut repelli contingat, illud Magistratus statuere poterit. P. Molin. disp. 341. num. 1. & alii ex nuper memoratis. Jure nostro Regio specialiter iter agentibus prospectum est, quibus licet propria autoritate, quæ sibi opus sunt, extorquere à venditoribus qui ea subtrahunt, vel ultra justum pretium exigunt, justo exhibitio, & formâ constitutionis servatâ, l. 15. tit. 13. lib. 8. Recop. ubi Azeved. n. 5. Hermof. loc. cit.

Ibi: Quibus expressim traditur Advocatus.

5 Qui muneri advocacionis incumbit, cogi per Judicem potest, ut patrocinium litigantibus ferat, honorario percepto, ad quod suspensione tempo-

rali, & aliis poenis pro arbitrio jubentis coercetur, l. 6. tit. 6. p. 3. l. 22. l. 28. tit. 16. l. 13. tit. 9. lib. 3. Recop. Bobad. d. lib. 3. cap. 14. n. 56. Azeved. ubi proximè, Maltrill. de Magistrat. lib. 1. cap. 30. num. 78. Gail. lib. 1. observat. 43. num. 1. Guttier. Pract. lib. 1. q. 30. num. 4. Barbofa collect. l. 1. Pro- videendum, num. 7. C. de postuland. Camil. Borel. Sum. decis. tom. 1. tit. 15. num. 43. Menoch. de arbitrar. cas. 369. num. 6. Guazzin. de defens. reor. in præfat. num. 23. Caroc. de locat. rubr. de location. ratione officii, num. 20. & 21. Pauperibus verò Advocati gratis patrocinari tenentur, ut prænotavi Practicar. cap. 6. num. 24. Eadem in procuratore observantur. Caroc. ubi proximè, ac dixi eod. cap. 6. num. 25. Tabellio quoque compellitur, l. 18. tit. 25. lib. 4. Recop. Aviles sup. num. 8. Azeved. in d. l. 13. num. 20. & generaliter quoties officium autoritate, vel utilitate publicum suscipit aliquis, ad illud exercendum compelli poterit. Azeved. ibi- dem; Caroc. sup. rubr. de libert. q. 8. num. 18. Sed Advocatum cogi non posse ad suscipiendum patrocinium, nisi urgente necessitate, ex Vivio scripsit Barbofa collect. l. Sancimus, num. 5. C. de Advocat. diversor. judic. quod procedet ubi Advocatus, licet approbatus, & in numerum receptus, publicè munus suum non exercet.

Ibi: Sic & caupo ac stabularius.

Caupo, & stabularius excipere tenentur hospites, atque advenas, nullique diverforium vacans possunt denegare. Aviles sup. d. verb. Arazonables precios, num. 8. Didac. Perez ubi sup. Bobadil. Politic. lib. 3. cap. 4. num. 92. latè Caroc. d. rubr. de libert. q. 8. a num. 5. Girona de gabell. part. 12. num. 26. Straccha de mercat. tit. de navib. part. 5. q. 3. Cur. Philip. part. 2. lib. 3. cap. 3. num. 6. Idem de nauta dicendum, qui navim locare, navigantesque admittere cogitur. Straccha, & Cur. Philip. ubi proximè, Caroc. num. 14. ubi de Medico, Chirurgo, & Fornario: ac tandem num. 18. de cunctis qui publicè artem seu officium exercent.

Ad Num. 2.

Quamquam Decius senserit, meretricem compelli posse, ut accepta mercede, cuique sui corporis copiam faciat, ad instar officium publicè exercentis, sententiam tamen istam ut erroneam D. Covar. non immeritò damnat, quæ ab omni jure, ratione naturali, ac bonis moribus profus aberrat; nam et si liceat aliquoties in Republica peccatum aliquod permittere, ne deteriora patrentur, Barbofa cum pluribus axiom. 141. n. 7. & præmissi sup. lib. 2. cap. 4. num. 55. cooperari tamen ad actum intrinsecè malum nunquam permittitur, cum non sint facienda mala, ut inde veniant bona, cap. Super eo 4. de usur. cap. 2. de sortilegiis, Barbofa cum aliis num. 3. & 8. unde et si lupanaria publicè tolerentur licet, judex tamen nequibit meretricem, penâ iustitæ constringere ad turpitudinis exercitium jure divino, & naturali vetitum. Præterea neque ipse, qui ad meretricem accedere cupit, eam comprimere poterit, quia nullum jus in corpus mulieris habet; & si aliquid obtineret, illud per vim consequi non liceret, sed judicis autoritate, sicut in Advocato, Tabellione, & artifice debet observari. Quod autem nullus jus habeat ad meretricis invitæ complexum, constat quoniam qui artes, & officia publicè

publicè exercent, se tacite obligant Reipublicæ, ubi admittuntur, ad exhibendum ministerium cui libet de populo pro justa mercede postulant; hæc autem obligatio in meretrice subsistere non valet, cum rei turpis etiam expressa iure non sustineatur, l. Generaliter 26. cum seq. de verb. oblig. l. 28. l. 38. tit. 11. p. 5. cum aliis, quas adducit Pichard. in §. Quod turpi, n. 1. Instit. de inuic. stipul.

8 Tandem quid magis honestati, imò & humanitati contrarium, quam mulierem astringere, ut se renitentem alienæ libidini subjiciat, & evidenti periculo peccandi se exponat vilissimo lucro? Sic Decii opinionem improbant Menoch. de arbit. casu 291. num. 5. Didac. Perez in l. 2. ad fin. vers. Tertius casus, tit. 23. lib. 2. Ordinam. Plaza de delict. cap. 34. num. 9. Caroc. de locat. rubric. de libert. q. 9. num. 29. Bonacof. qq. crimin. verb. Meretrix, in fin. Farinac. in prax. q. 145. Cabal. resol. crimin. casu 79.

Ibi: Siquidem licet meretrix.

9 Meretricem rapiens, aut per vim cognoscens extra ordinem, iudicis arbitrio coercetur. Greg. Lop. in l. 2. gloss. ult. tit. 19. part. 7. Farinac. ubi proximè, Clar. §. Raptus, num. 5. Menoch. sup. ex num. 3. Caroc. num. 30. Caball. sup. & casu 125. num. 6. Plaza ubi nuper, Decian. tract. crim. lib. 8. cap. 7. num. 9. Bossius in praxi, tit. de rapt. mulier. num. 10. & alii apud eos, quibus ad stipulatur dicta lex 2. tit. 19. part. 7. licet contrarium teneat Anton. Gom. in l. 80. Taur. num. 4. Mascard. de probat. concl. 1254. ex num. 9. cum aliquibus. Sed cum nemo jus habeat ad abutendum invita meretrice, sicut probavimus; violentus accessus impunitus relinqui non debet.

Ad Num 3.

De hoc casu differimus supra, lib. 2. cap. 3. à num. 43. & ibi laudatis adde quamplurimos quorum memini supra, num. 2. & 3. & quos congestit Barbofa collect. l. 1. num. 2. C. de Episcop. Audient.

Verf. Quod si quis post definitionem.

10 Quoad hoc constituenda est differentia inter pretium legitimum, & naturale, quam D. Covar. insinuat, ac tradidimus supra, lib. 2. cap. 3. ex num. 6. Est autem legitimum pretium, quod per legem, consuetudinem, vel Magistratum stabilitur: hoc ita in indivisibili consistit, ut vel minimus excessus in utroque foro restitui debeat, nec competet electio ludenti, sicut ex l. 2. C. de resc. vendit. qui præcisè ad pretii restitutionem quoad excessum tenebitur. Molin. de just. & jur. disp. 347. num. 2. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 20. dub. 2. num. 3. Leotard. de usur. q. 59. num. 23. Barbofa cum pluribus collect. l. 1. num. 5. C. de Episcop. Audient. Hermof. in l. 3. gloss. 4. num. 4. & 23. tit. 5. part. 5. & non pauci apud me ubi sup. n. 7.

11 Quod autem diximus, hujusmodi pretium in indivisibili consistere, verum est quoad illum, in cuius odium coarctatur, ac definitur; non alterius contrahentis. Unde tempore necessitatis vicualium taxato pretio, minoris licite emuntur, quia moderatio ad temperandam venditorum avaritiam dirigitur. Aliud in censibus contingit, qui venire licite possunt ultra taxam legis, sed non

infra, quoniam taxatio ad favorem vendentium respexit adversus emptores. Ita Trullench d. dub. 2. num. 4.

Ad Num. 4.

Jure naturali permixtum est parentibus in gravi necessitate constitutis filios vendere. Molin. de just. & jur. disp. 33. n. 21. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 2. dub. 8. num. 8. Azor. Instit. Moral. part. 2. lib. 2. cap. 19. vers. Alterum est an iure, Lessius de just. & jur. lib. 2. cap. 5. n. 17. Sanch. Consil. Moral. lib. 1. cap. 1. dub. 13. num. 1. vers. Tertius est. Atque ita tenent communiter Theologi, tam in patre, quam in matre. Hoc iure vendendi filios utebantur Hebræi, sicut prænotavimus supra, lib. 2. cap. 1. Romanis quoque eadem facultas legibus est concessa in filios, quos sub potestate habebant, & quidem amplissima; siquidem pro libito filius vaniebat, & manifestus ab emptore iterum in patriam potestatem reindebat, à qua nisi post trinam venditionem profusus non eximebatur, ut ex Dionysio lib. 2. refert Azor. sup. vers. Secundus effectus, Cujac. Iul. Paul. Sententiar. lib. 5. tit. 1. de liberal. caus. in princip. Revard. ad leg. XII. Tabul. cap. 3. de patr. potest. Sed & filios pignori dare licebat. Leotard. de usur. q. 5. n. 7.

Hanc tamen venundandi filios potestatem patribus abstulit Constantinus in l. fin. C. de patrib. qui filios suos distraxer. uno excepto casu famis, qua urgente propter inopiam patri filios vendere permittitur. Trullench ubi proximè, Molin. n. 21. Sanch. sup. Lessius d. num. 17. vers. Jus tamen civile, Azor. vers. Deinde pater fiduciaris, Greg. Lop. in l. 8. gloss. 1. tit. 17. part. 4. Scaccia de commerc. §. 1. q. 1. num. 556. vers. Restringe primò, Merlin. de pignor. lib. 2. q. 50. num. 77. Surd. de aliment. tit. 1. q. 17. num. 8. & tit. 8. privil. 38. n. 7. Bobad. Politic. lib. 3. cap. 3. n. 11. Barbofa collect. d. l. fin. num. 2. ubi plurimi, Hermof. in l. 15. gloss. 1. num. 3. tit. 5. part. 5. Petr. Gregor. Syntagm. lib. 27. cap. 7. num. 2. Pinel in rubr. part. 2. à n. 17. C. de bon. matern. Quod ampliatur ad permutationem, & similes contractus, ex quibus causa famis poterit filius alienari. Merlin. n. 87. Azor. sup. vers. Quæres an egestatis, Molin. num. 22. Scaccia sup. Surd. n. 12. Barbofa n. 6.

In dubium revocatur, an filius ita à patre venditus propter famem verè servus fiat? Affirmant Cujacius, & Revardus ubi sup. & sentiunt communiter Scribentes. Inficiatur cum aliis Gregor. Lop. in l. 9. gloss. 1. tit. 17. part. 4. quem refert Sanch. d. dub. 13. num. 6. Merlin. num. 78. & 79. Surd. d. privil. 38. num. 22. Barbofa num. 11. Pro qua opinione extat lex finalis, C. de patr. potest. ubi inquit Constantinus: Libertati à majoribus tantum impensum est, ut patribus, quibus jus vita in liberos, necisque potestas olim erat permixta, libertatem eripere non liceret. Hæc Imperatoris assertio vera non esset, si pater per venditionem filium servituti subijcere posset. Quare Revardus ex Julio Paulo respondet, ibi de ingenuitate tractari, quod præter divinationem sustineri non potest ex eo, quod libertas plurius habetur, quam ingenuitas, cum illa præ omnibus æstimabilis sit, & favorabilis, l. Libertas 197. l. Libertas 165. regul. jur. Cum igitur, ut vult Revardus, pater posset adimere libertatem, ei quoque liceret ingenuitatem adimere. Secundò nostra interpretatio deducitur ex eadem lege finali, C. de patrib. qui

Verf. Tertio etiam.

Nulla ex alia causa, seu necessitate etiam gravissima, præter famem, licebit patris vendere filium, aut pignori dare, nec ut se à captivitate redimat, nisi filius assentiatur. Gregor. Lop. in l. 8. gloss. 1. tit. 17. p. 4. Sanch. Consil. Moral. lib. 1. cap. 1. dub. 13. num. 4. Merlin. omnino legendus de pignorib. lib. 2. q. 50. num. 89. cum seqq. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 2. dub. 8. num. 8. Surd. d. privil. 38. n. 14. Barbofa cum aliis num. 7. Dissentit Pinell. in rubr. part. 2. num. 27. C. de bon. matern. qui opinatur, ex alia urgenti necessitate, veluti ut se pater à morte liberet, posse filium vendere: cui adhærent Molin. de just. & jur. disp. 33. num. 27. Azor. sup. d. cap. 19. vers. Duo hic meriti. Hæc sententia de jure naturali est omnino vera, ut ex aliis tradidi supra, num. 12. sed quoad civile Romanorum altera magis mihi placet; lex enim si voluisset erimere venditionem filii ex aliis patris urgentibus necessitatibus, id expressisset facile, argumento legis unice, §. Si autem ad deficientis, C. de caduc. tollend. cum aliis apud Barbosam axiom. 136. num. 5. maxime cum ea constitutio coarctatè loquens verbo tantummodo, omnem extensionem, atque epikeiam excludit.

Præterea invenitur ratio specialis ad permittendam filii alienationem famis ob causam, quæ in aliis etiam gravissimis parentum necessitatibus abest, quia scilicet periculum mortis imminet tam patri, quam liberis, qui in familia sunt; ideo oportet ut filii venditione vita ejus ac patris conservetur, cum aliis uterque fame periret, ut expressim asseritur in l. 8. tit. 17. part. 4. ibi: E la razon porque puede esto hacer, es esta, porque pues el padre no ha otro consejo por que pueda estorcer de muerte el nin, el hijo, guisada cosa es que le pueda vender, è acorrerse del precio, por que non muera el uno, nin el otro. Accedit Cujac. ad Jul. Paul. lib. 5. Sentent. tit. 1. de liberal. caus. ubi ait: Atque ita non tam ut sibi, quam ut vita eorum consulat, pater vender liberos.

Unde Pinelli, ac sequacium opinio sustineri posset ubi tam pater, quam filius gravi necessitate premerentur, ut si hostes utriusque mortem minarentur, nisi certam exhiberent quantitatem, tunc patri liceret filium vendere, ut pretio amborum vita redimeretur, ut tenuit Ripa in l. Obligationes, n. 15. de pignor. Merlin. d. q. 50. n. 99.

Verf. Quarto quod in dicta lege 2.

Clericus in sacris non subijcitur venditioni, ex d. l. fin. etiam à patris potestate non sit exemptus; nam cederet in dedecus Ordinis Clericalis. Trullench sup. Molin. num. 25. Sanch. num. 5. Azor. d. cap. 19. vers. Si iterum roges. Surd. num. 16. Barbofa collect. d. l. fin. n. 8. Mozzius de contract. tract. de empt. & vend. tit. qua res emi, vel vendi poss. num. 51. Marta de jurisdict. part. 4. cent. 1. casu 90. n. 5. Idem de filio conjugato asseverant Molin. num. 24. Trullench d. dub. 8. n. 8. Azor. ubi proximè, quanquam per matrimonium filius jure communi sui juris non fiat, quoniam generaretur incommodum uxori, & liberis. Sed hæc opinio non haberet locum si familia venditi, etiam fame oppressa de pretio partem perciperet in alimenta, cum aliis periret.

qui fil. suos distrax. ibi: Emptor obtinendi ejus servituti habeat facultatem. Unde rectè infert Gregorius Lopez, filium servum non fieri, sed ad servandum obligari: quem in statu servitutis existere dicere possumus, etsi servus non sit, ad instar statuliberi, qui liber non est.

15 Ultimò idem mihi probatur ex Justiniano in §. Servi autem aut nascuntur, ubi tradens ex quibus causis liber homo Jure Civili servus fiat de venditione filii, nullam fecit mentionem. Retentà ergo Gregorii Lopezii opinione, juxta juris principia filio vendito conservatur ingenuitas. Similiter apud nos, cum Indi, & alia personæ viles pro flagitio, vel ære alieno damnantur, ut pro certa mercede in officina pannorum, vulgò Obrage, deserviant, vendi dicuntur, quanvis libertate minimè priventur naturali, l. 14. tit. 7. lib. 7. Recop. Indiar. Hanc tamen filiorum venditionem apud Christianos in usu non esse observat Hermof. ubi sup. Trullench d. num. 8. Sed nunquam, nulloque jure fas erit liberis parentes vendere, quanquam extrema famis urgeat necessitas. Greg. Lop. in l. 8. gloss. 2. tit. 17. p. 4. Merlin. d. q. 50. num. 104. Vide infra, num. 24.

Verf. Primum etenim controversum.

16 De interpretatione, ac significato verbi Sanguinolentus, quo usus est Imperator in d. l. fin. C. de patrib. qui fil. consulas Azor. d. cap. 19. vers. Disputant Juris Civiles, Cujac. ubi sup. quibus, & aliis assentiri nequeo, qui verbum illud ad filios venditos referunt, recenter natos, quoniam cur infantium potius, quam adultorum minierit lex, cum de omnibus pater valeat disporre, nulla possit assignari ratio. Ideo cum D. Covar. dicendum, patrem dici sanguinolentum, qui impius erga filium arguitur, quem alienæ subijcit ut servum potestati, & proprio sanguini non parcat propter famis angustias, quod ceu crudele, & à christiana pietate alienum apud nos ab usu recessit, sicuti nuper observavimus.

Verf. Secundò eadem lex 2.

17 Quoad jus naturale attinet, sicut utriusque parenti licet filios vendere, de quo supra, num. 12. ita & impignorare ob gravem necessitatem; nam cui conceditur facultas venundandi, quod plus est, pignorandi licentia non potest denegari, ex regula legis Non debet 22. de reg. jur. Romanis idem jus in filios à suis primordiis competeat, quod ab Imperatoribus sublatum constat ex l. 1. C. de patrib. qui fil. distraxer. l. Ob as alienum 12. C. de action. & obligat. Leotard. de usur. quest. 5. num. 7. Ast cum l. fin. C. de patrib. qui fil. distraxer. permixtum sit patri famè & inopia laboranti filium vendere, tacita pignorandi facultas concessa intelligitur; nam regulariter qui alienare valet rem, eandem pignori dare valebit. l. unica. C. Rem alien. gerentib. l. Si convenerit 18. §. ult. de pignor. action. Cujac. lib. 29. Pauli ad edict. in d. §. ult. Sic quod famis necessitate patri liceat filium pignori tradere, expressim deciditur Jure nostro Regio per l. 8. tit. 17. p. 4. l. 3. tit. 13. part. 5. & observant Sanch. d. dub. 13. num. 1. vers. Tertius est, Cujac. ad Jul. Paul. lib. 5. tit. 1. de liberali caus. Barbofa num. 5. & alii, quorum memini supra, lib. 2. cap. 1. num. 5. ubi excepi filium clericum in Sacris.